



ABE-1120

Seat No. _____

B. A. (Sem. I) Examination

November/December - 2016

Sanskrit : Paper-CC-102

(१) दशकुमारचरितम् - उच्छ्वास-६

(२) व्याकरणम्

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ गभे ते वे गद्यखंडोनुं भाषांतर करो :

१४

(१) सोऽभ्यधत्त - 'सौम्य ! सुहृत्पतिस्तुङ्गधन्वनामानपत्यः प्रार्थितवानमुष्मिन्नायतने विस्मृतविन्ध्यवासरागं' वसन्त्या विन्ध्यवासिन्याः पादमूलादपत्यद्वयम् । अनया च किलास्मै प्रतिशयिताय स्वप्ने समादिष्टम् - 'समुत्पत्यते तत्रैकः पुत्रः, जनिष्यते चैका दुहिता । स तु तस्याः पाणिग्राहकमनुजीविष्यति । सा तु सप्तमाद्वर्षादारभ्यापरिणयनात्प्रतिमासं कृतिकासु कन्दुकनृत्येन गुणवद्भर्तृलाभाय मां समाराधयतु यं चाभिलषेत्साऽमुष्मै देया । स चोत्सवः कन्दुकोत्सवनामास्तु इति ।

(२) दुर्वारा तु सा नौरननुकूलबातनुन्ना दूरमभिपत्य कमपि द्वीपं नबिडमाश्लिष्यती । तत्र च स्वादु पानीय मेधासि कन्दमूलफलानि संजिधृक्षवो गाढ पातित शिलावलयमवातराम । तत्र चासीन्महा-शैलः । सोऽहम् - 'अहो रमणीयोऽयं पर्वतनितम्ब-भागः, कान्ततरयं गन्धपाषाणवत्युपत्यका, शिशिर-मिदमिन्दीवरारविन्द मकरन्द बिन्दु चन्द्रकोत्तर गोत्रवारि रम्योऽयमनेक वर्णं कुसुम मञ्जरी भरस्तरुवनाभोगः' इत्यतृप्ततरया दृशा बहु बहु पश्यन्-लक्षिताध्यारूढक्षोणी धर शिखरः शोणीभूतमुत्प्रभाभिः पद्मरा-गसोपानशिलाभिः किमपि नालीकपरागधूसरं सरः समध्यगम् ।

- (૩) જગાદ ચ ધાત્રીમ્ - 'માતઃ ઇભિસ્તુષૈરર્થિનો ભૂષણમૃજા-
ક્રિયાક્ષમૈઃ સ્વર્ણકારાઃ । તેભ્ય ઇમાન્દત્વા લઘ્ધ્યાભિઃ કાકિગીભિઃ
સ્થિરતરાણ્યનત્યાદ્રાણિ નાતિશુષ્કાણિ કાષ્ઠાનિ મિતંપચાં
સ્થાલીમુખે શરાવે ચાહર' ઇતિ । તથા કૃતે તથા તાંસ્તણ્ડુલાન
નતિનિમ્નોત્તાનવિસ્તીર્ણકુક્ષૌકકુભોલૂખલે લોહપત્રવેષ્ટિતમુખેન
સમશરીરેણ વિભાવ્યમાન મધ્યતાનવેન વ્યાયતેનગુરુણા ખાદિરેણ
મુસલેન ચતુરલલિતોલ્ક્ષેપણાયાસિત ભુજમસકૃદઙ્ગુલીભિરુદ્ધૃત્યાવહત્ય
શૂર્પશોધિતકળકિંશારુકાં સ્તણ્ડુલાનસકૃવદ્ભિઃ પ્રક્ષાલ્ય ક્વથિત
પજ્ચગુણે જલે દત્તચુલ્લી પૂજા પ્રાક્ષિપત્ ।
- (૪) ઇદમાકર્ણ્ય બ્રહ્મરાક્ષસો મામપૂજત્ । અસ્મિન્નેવ ક્ષણે નાતિ
પ્રૌઢપુંનાગ મુકુલસ્થૂલાનિ મુક્તાફલાનિ સહ સલિલબિન્દુ-
ભિરમ્બરતલાદપતન્ । અહં તુ 'કિન્વિદમ્' ઇત્યુચ્ચક્ષુરાલોકચન્કમપિ
રાક્ષસં કાંચિદઙ્ગનાં વિચેષ્ટમાનગાત્રીમાકર્ષન્તમપશ્યમ્ ।
'કથમપહરત્યકામામપિ સ્ત્રિયમનાચારોનૈઋતઃ' ઇતિ ગગન ગમન
મન્દ શક્તિરશસ્ત્રક્ષા તપ્યે । સ તુ મત્સંબન્ધી બ્રહ્મરાક્ષસઃ 'તિષ્ઠ
તિષ્ઠ, પાપ, ક્વાપહરસિ ?' ઇતિ ભર્ત્સયન્નુત્થાય રાક્ષસેન સમસૃજ્યત ।

૨ દશકુમારચરિતના સાહિત્ય સ્વરૂપની વિગતે ચર્ચા કરો. ૧૪
(૩૦૦ શબ્દોમાં)

અથવા

૨ દંડીનું દંતકથા સહિત જીવન અને વ્યક્તિત્વ આલેખો. ૧૪
(૩૦૦ શબ્દોમાં)

૩ દંડીના દશકુમારચરિતમાંથી પ્રતિબિંબિત રાજકીય, સામાજિક, ૧૪
ધાર્મિક અને સાંસ્કૃતિક બાબતો જણાવો. (૩૦૦ શબ્દોમાં)

અથવા

૩ મિત્રગુપ્તવૃત્તાંત (ઉચ્છ્વાસ-દ)નું રસદર્શન કરો. (૩૦૦ શબ્દોમાં) ૧૪

૪ ગમે તે બે ટૂંકનોંધ લખો : (૧૫૦ શબ્દોમાં)

૧૪

- (૧) કંદુકાવતીનું નૃત્ય
- (૨) મિત્રગુપ્તનું પાત્રા લેખન
- (૩) નિમ્બવતી વૃત્તાંત
- (૪) દંડીની વર્ણન કલા

૫ બે-ત્રણ વાક્યોમાં ઉત્તર આપો : (ગમે તે સાત)

૧૪

- (૧) 'દંડી' નામ છે કે ઉપનામ તે વિશે પ્રવર્તતી ધારણાઓ દર્શાવો.
- (૨) વિંધ્યવાસિની દેવીએ કંદુકાવતીને કંદુકનૃત્ય ક્યારે કરવાનું કહ્યું ?
- (૩) મિત્રગુપ્તે ક્યાં મોટો ઉત્સવ જોયો ?
- (૪) કંદુકકીડામાં કંદુકાવતીએ ક્યાં નૃત્યપ્રયોગો બતાવ્યા ?
- (૫) કોશદાસ અને ચંદ્રસેનાના મિલન માટે મિત્રગુપ્તે કયો ઉપાય બતાવ્યો ?
- (૬) શક્તિકુમારના પ્રશ્નના ઉત્તરમાં કન્યાએ (ગોમિનીએ) કેવું ભોજન બનાવ્યું ?
- (૭) નિતમ્બવતીને જોવા માટે કલહકંટકે કઈ યોજના બનાવી ?
- (૮) વર્તમાનકાળના રૂપોનો ઉપયોગ ક્યારે કરવામાં આવે છે ? ઉદાહરણ સહિત જણાવો.
- (૯) હ્યસ્તન ભૂતકાળના રૂપો ક્યારે વપરાય છે ?
- (૧૦) પઞ્ અને પઠ્ ધાતુના વર્તમાનકાળ બી.પુ.બ.વ.ના રૂપો આપો.
- (૧૧) મજ્ અને ત્યજ્ ધાતુના હ્યસ્તન ભૂતકાળ ત્રી.પુ.બ.વ.ના રૂપો આપો.
- (૧૨) અનૃત્યામ્ અને અલભાવહિ - રૂપો ઓળખાવો.